Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
GERARD HOGAN
prednesené 19. marca 2020[1]

Spojené veci C-133/19, C-136/19 a C-137/19

B. M. M.,
B. S. (C-133/19)
B. M. M.,
B. M. (C-136/19)
B. M. O. (C-137/19)
proti
État belge

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podala Conseil d'État (Štátna rada, Belgicko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Právo na zlúčenie rodiny – Smernica 2003/86/ES – Článok 4 – Pojem ‚maloletý' – Článok 18 – Právo podať opravný prostriedok v prípade zamietnutia žiadosti o zlúčenie rodiny – Článok 47 Charty základných práv Európskej únie – Právo na účinný prostriedok nápravy – Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí majú v čase podania ich žiadosti o zlúčenie rodiny menej ako 18 rokov – Dosiahnutie plnoletosti počas správneho konania – Dosiahnutie plnoletosti počas súdneho konania – Rozhodujúci dátum na posúdenie, či dotknuté osoby majú postavenie ‚maloletého'"

I. Úvod

1. Podľa článku 23 ods. 1 Medzinárodného paktu Organizácie Spojených národov o občianskych a politických právach z roku 1966 rodina „je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti". Tento právny princíp jednoducho odzrkadľuje všeobecne známu vec, že prakticky všetky ľudské spoločnosti majú svoj základ v rodine, aj keď rozsah rodinného života je tiež rozmanitý a rôznorodý. S výnimkou prípadov, ktorých cieľom je zabezpečiť blaho detí, predsa len myšlienka, že deti majú právo, aby sa o nich rodičia starali a boli v ich spoločnosti, je myšlienkou, ktorá je hlboko zakorenená v právnych, kultúrnych a morálnych tradíciách všetkých členských štátov.

2. Všetko uvedené sa odzrkadľuje v myšlienke zlúčenia rodiny, ktorá je sama osebe kľúčovou charakteristickou črtou moderného medzinárodného humanitárneho práva. V kontexte práva Európskej únie je tento princíp vyjadrený v smernici Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny[2], ktorá umožňuje rodinným príslušníkom – a najmä maloletým – usadiť sa v hostiteľskej krajine a pripojiť sa v tomto štáte k inému rodinnému príslušníkovi, ktorému bolo priznané postavenie utečenca.

1 Jazyk prednesu: angličtina.

2 Ú. v. EÚ L 251, 2003, s. 12; Mim. vyd. 19/006, s. 224.

3. Do tohto kontextu spadá tento návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý sa týka výkladu smernice 2003/86/ES a článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“). Podstatou otázky položenej týmito návrhmi na začatie prejudiciálneho konania je to, či sa s deťmi, ktoré boli maloleté v čase podania žiadosti o zlúčenie rodiny, musí na tento účel naďalej zaobchádzať ako s maloletými deťmi aj neskôr, keď sa v priebehu správneho konania rozhodujúceho o ich návrhu (C-137/19), alebo počas následného súdneho konania (C-133/19 a C-136/19), stanú plnoletými.

4. Tieto otázky boli nastolené v konaniach pred Conseil d'État (Štátna rada, Belgicko) medzi B. M. M. a B. S. (C-133/19), B. M. M. a B. M. (C-136/19), ako aj B. M. O. (C-137/19) (ďalej len „navrhovatelia“) na jednej strane a ministre de l'asile et la migration (Ministerstvo sociálnych vecí a verejného zdravia a pre azyl a migráciu, Belgicko) na strane druhej, ktoré sa týkajú zamietnutia žiadostí navrhovateľov o zlúčenie rodiny Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory, Belgicko), na ktorú navrhovatelia podali odvolanie.

5. Spor pred vnútroštátnym súdom vo veci C-137/19 sa v podstate týka výkladu pojmu „maloletý“ v článku 4 ods. 1 smernice 2003/86 a otázky, či sa má tento pojem vykladať v tom zmysle, že na to, aby bol štátny príslušník tretej krajiny považovaný za „maloletého“ v zmysle tejto smernice, musí byť „maloletý“ nielen v čase podania žiadosti o vstup a pobyt v členskom štáte, ale aj v čase, keď správne orgány tohto členského štátu s konečnou platnosťou rozhodujú o jeho žiadosti.

6. Spory pred vnútroštátnym súdom vo veciach C-133/19 a C-136/19 sa týkajú otázky, či sa článok 47 Charty a článok 18 smernice 2003/86 majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby bola žaloba o neplatnosť smerujúca proti správnemu rozhodnutiu, ktorým bolo zamietnuté právo maloletého dieťaťa na zlúčenie rodiny, vyhlásená za neprípustnú z dôvodu, že toto dieťa sa v priebehu konania stalo plnoletým, keďže by mu týmto bola odňatá možnosť podať opravný prostriedok proti tomuto rozhodnutiu, čím by bolo porušené jeho právo na účinný prostriedok nápravy.

7. Predtým, ako sa budeme zaoberať týmito otázkami, je potrebné najprv uviesť príslušné právne predpisy.

A. Právo Európskej únie

8. Článok 47 Charty stanovuje:

„Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.

Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Každý musí mať možnosť poradiť sa, obhajovať sa a nechať sa zastupovať.

Právna pomoc sa poskytuje osobám, ktoré nemajú dostatočné prostriedky v prípade, ak je táto pomoc potrebná na zabezpečenie efektívneho prístupu k spravodlivosti.“

1. Smernica 2003/86

9. Odôvodnenia 2, 4, 6 a 13 smernice 2003/86 stanovujú:

„(2) je potrebné prijať opatrenia týkajúce sa zlúčenia rodiny v súlade s povinnosťou chrániť rodinu a rešpektovať rodinný život, ktorá je zakotvená v mnohých nástrojoch medzinárodného práva. Táto smernica rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznané najmä v článku 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v Charte základných práv Európskej únie;

…

(4) zlúčenie rodiny je nevyhnutný prostriedok na umožnenie rodinného života. Pomáha vytvárať sociálno-kultúrnu stabilitu, ktorá uľahčuje integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín v členskom štáte, čo slúži aj na podporu ekonomickej a sociálnej súdržnosti, základného cieľa spoločenstva uvedeného v zmluve;

…

(6) na ochranu rodiny a vytvorenie alebo zachovanie rodinného života je potrebné stanoviť materiálne podmienky na uplatnenie práva na zlúčenie rodiny na základe spoločných kritérií;

…

(13) mal by sa ustanoviť súbor pravidiel upravujúcich postup posudzovania žiadostí o zlúčenie rodiny a o vstup a pobyt rodinných príslušníkov. Tieto postupy majú byť účinné a zvládnuteľné, pričom majú brať do úvahy bežnú pracovnú náplň administratívy členských štátov a zároveň majú byť transparentné a spravodlivé, aby mali dotknuté osoby zabezpečenú primeranú právnu istotu;“

10. Článok 4 uvedenej smernice stanovuje:

„1. Členské štáty povolia vstup a pobyt podľa tejto smernice a za predpokladu splnenia podmienok ustanovených v kapitole IV, ako aj článku 16, týmto rodinným príslušníkom:

a) manželskému partnerovi garanta;

b) maloletým deťom garanta a jeho manželského partnera vrátane osvojených detí v súlade s rozhodnutím, ktoré prijal príslušný orgán v príslušnom členskom štáte, alebo s rozhodnutím, ktoré je automaticky vykonateľné vďaka medzinárodným záväzkom tohto členského štátu, alebo ktoré sa musí uznať v súlade s medzinárodnými záväzkami;

c) maloletým deťom garanta vrátane osvojených detí garanta, keď sú v jeho starostlivosti a sú od neho závislé. Členské štáty môžu povoliť zlúčenie detí, ktorých starostlivosť je zdieľaná za predpokladu, že druhá strana, podieľajúca sa na starostlivosti, dala svoj súhlas;

d) maloletým deťom vrátane osvojených detí manželského partnera, keď sú v starostlivosti manželského partnera a sú od neho závislé. Členské štáty môžu povoliť zlúčenie deti, ktorých starostlivosť je zdieľaná za predpokladu, že druhá strana, podieľajúca sa na starostlivosti, dala svoj súhlas.

…

6. Členské štáty môžu postupovať odlišne a požadovať, aby žiadosti týkajúce sa zlúčenia rodiny maloletých detí boli podané do veku 15 rokov, ako ustanovujú jeho platné právne predpisy k dátumu vykonania tejto smernice. Ak bude žiadosť podaná po dosiahnutí veku 15 rokov, členské štáty, ktoré sa rozhodnú uplatniť tento odlišný postup, povolia vstup a pobyt takýmto deťom na základe iných dôvodov, ako je zlúčenie rodiny.“

11. Článok 5 uvedenej smernice stanovuje:

„1. Členské štáty určia, či s cieľom uplatnenia práva na zlúčenie rodiny žiadosť o vstup a pobyt podá príslušným orgánom príslušného členského štátu garant alebo rodinný príslušník alebo rodinní príslušníci.

2. K žiadosti je potrebné priložiť písomný dôkaz o rodinnom vzťahu a o splnení podmienok, ktoré sú ustanovené v článkoch 4 a 6 a kde je to uplatniteľné, v článkoch 7 a 8, ako aj overené kópie cestovných dokladov rodinného príslušníka/rodinných príslušníkov.

Ak je to potrebné s cieľom získania dôkazu o existencii rodinného vzťahu, môžu členské štáty uskutočniť pohovory s garantom a jeho/jej rodinnými príslušníkmi a viesť ďalšie vyšetrovania, ktoré sa ukážu byť nevyhnutné.

…

4. Príslušné orgány členského štátu dajú osobe, ktorá podala žiadosť, čo najskôr písomné oznámenie o rozhodnutí, v každom prípade najneskôr do deviatich mesiacov od dátumu podania žiadosti.

Za výnimočných okolností, súvisiacich so zložitosťou posúdenia žiadosti, sa lehota uvedená v prvom pododseku môže predĺžiť.

Uvedú sa dôvody rozhodnutia o zamietnutí žiadosti. Akékoľvek dôsledky neprijatia žiadneho rozhodnutia do konca lehoty stanovenej v prvom pododseku sa vymedzia vo vnútroštátnych právnych predpisoch príslušného členského štátu.

5. Pri posudzovaní žiadosti členské štáty náležite zohľadnia najlepšie záujmy maloletých detí.“

12. Článok 16 ods. 1 tej istej smernice stanovuje:

„1. Členské štáty môžu zamietnuť žiadosť o vstup a pobyt na účel zlúčenia rodiny, alebo, podľa potreby, odobrať alebo odmietnuť obnoviť povolenie na pobyt rodinného príslušníka za týchto okolností:

a) keď nie sú splnené alebo prestali byť plnené podmienky ustanovené touto smernicou.

…“

13. Článok 18 smernice 2003/86 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby garant a/alebo jeho rodinní príslušníci mali právo vzniesť právnu námietku, keď je žiadosť o zlúčenie rodiny zamietnutá, alebo keď povolenie na pobyt nie je obnovené, alebo je odobraté, alebo je nariadený odsun.

Postup a právomoc, podľa ktorých sa uplatňuje právo uvedené v prvom pododseku, ustanoví príslušný členský štát.“

2. Vnútroštátne právo

14. Článok 4 ods. 1 písm. c) smernice 2003/86 bol prebratý do belgického práva bodom 4 prvého pododseku článku 10 ods. 1 loi du 15 décembre 1980 sur l'accès du territoire; le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers[3] (zákon z 15. decembra 1980 o vstupe na územie, pobyte, usadení a odsune cudzincov; ďalej len „zákon z 15. decembra"), ktorý v znení uplatniteľnom na prejednávanú vec[4] stanovuje:

„Článok 10 ods. 1 Pokiaľ články 9 a 12 neustanovujú inak, týmto osobám sa podľa zákona udelí povolenie na pobyt v Belgickom kráľovstve na viac ako tri mesiace:

…

4° nasledujúci rodinní príslušníci cudzinca, ktorému bolo najmenej pred 12 mesiacmi umožnené alebo povolené zdržiavať sa v Belgickom kráľovstve na dobu neurčitú alebo ktorému bolo najmenej pred 12 mesiacmi povolené usadiť sa v Belgickom kráľovstve:

– jeho zahraničný manželský partner alebo cudzinec, s ktorým uzavrel registrované partnerstvo považované v Belgicku za rovnocenné s manželstvom, a ktorý/á s ním bude žiť, pokiaľ sú obe dotknuté osoby staršie ako 21 rokov. Tento minimálny vek sa však znižuje na 18 rokov vtedy, keď manželský zväzok alebo toto registrované partnerstvo, podľa okolností konkrétneho prípadu, existovalo pred príchodom sprevádzajúceho cudzinca do Belgického kráľovstva,

– ich deti, ktoré s nimi žili pred dovŕšením veku 18 rokov, a sú slobodné,

– deti sprevádzajúceho cudzinca, jeho manželského partnera alebo registrovaného partnera uvedeného v prvej zarážke, ktoré s nimi žili pred dovŕšením veku 18 rokov, a sú slobodné, pokiaľ sprevádzajúci cudzinec, jeho manželský partner alebo registrovaný partner mali deti v starostlivosti a deti boli od nich závislé, a v prípade spoločnej starostlivosti pod podmienkou, že druhá strana podieľajúca sa na starostlivosti dala svoj súhlas."

15. Článok 10 ods. 3 uvedeného zákona stanovuje:

„Minister alebo ním poverená osoba môže zamietnuť žiadosť o udelenie povolenia na pobyt na viac ako tri mesiace,… buď vtedy, keď cudzinec… použil nepravdivé alebo zavádzajúce informácie alebo falošné, alebo sfalšované dokumenty. Alebo sa dopustil podvodu. Alebo použil iné nelegálne prostriedky rozhodujúcej povahy s cieľom získať takéto povolenie…"

16. Článok 12a uvedeného zákona preberá do belgického práva článok 5 smernice 2003/86. Tento článok v znení, ktoré sa uplatňuje na prejednávanú vec, stanovuje:

„1. Cudzinec, ktorý vyhlási, že sa nachádza v jednej zo situácií uvedených v článku 10, musí podať svoju žiadosť príslušnému belgickému diplomatickému alebo konzulárnemu zástupcovi, a to podľa miesta svojho bydliska alebo pobytu v zahraničí.

…

2. … Dňom podania žiadosti je deň, keď sa predložia všetky tieto dokumenty v súlade s článkom 30 zákona zo 16. júla 2004 Zákonníka o medzinárodnom práve súkromnom alebo medzinárodnými dohovormi s rovnakým predmetom.

3 *Moniteur belge* z 31. decembra 1980, s. 14584.

4 V znení loi du 15 septembre 2006 (zákon z 15. septembra 2006).

Rozhodnutie o povolení na pobyt sa prijme a oznámi čo najskôr, najneskôr však do deviatich mesiacov odo dňa podania žiadosti podľa odseku 2.

Vo výnimočných prípadoch súvisiacich so zložitosťou žiadosti… môže minister alebo ním poverená osoba dvakrát predĺžiť lehotu na jej posúdenie o tri mesiace odôvodneným rozhodnutím.

Ak nebolo prijaté žiadne rozhodnutie po uplynutí lehoty deviatich mesiacov odo dňa podania žiadosti, s prípadným predĺžením v súlade s odsekom 5, povolenie na pobyt sa udelí.

…

7. Pri posudzovaní žiadosti sa náležite prihliada na najlepšie záujmy dieťaťa.“

17. Článok 39/56 zákona z 15. decembra stanovuje:

„žaloby uvedené v článku 39/2 môže podať na Radu cudzí štátny príslušník, ktorý môže preukázať vznik škody alebo záujem na ich podaní.“

II. Skutkové okolnosti veci samej a prejudiciálne otázky

18. Navrhovatelia vo veci samej podali 20. marca 2012 na belgickom veľvyslanectve v Konakry (Guinea) žiadosti o udelenie víz na účel zlúčenia rodiny ako maloleté deti štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má v Belgicku postavenie utečenca. Tieto žiadosti boli zamietnuté rozhodnutím z 2. júla 2012.

19. Dňa 9. decembra 2013 navrhovatelia podali druhú žiadosť na belgické veľvyslanectvo v Dakare (Senegal). V tom čase mali navrhovatelia 14, 15 a 17 rokov.

20. Minister tieto žiadosti 25. marca 2014 zamietol z dôvodu, že vo veciach C-133/19 a C-137/19 navrhovatelia uviedli vo svojich žiadostiach o udelenie víz ako svoje dátumy narodenia 16. marec 1999 a 20. január 1996 a predložili k nim svoje rodné listy, zatiaľ čo ich otec vo svojej žiadosti o azyl v Belgicku uviedol, že ich dátumy narodenia sú 16. marec 1997 a 20. január 1994. Vo veci C-136/19 navrhovateľka tvrdila, že je dcérou garanta, zatiaľ čo vo svojej žiadosti o azyl garant neuviedol, že by existovala.

21. V čase prijatia týchto rozhodnutí o zamietnutí žiadostí boli navrhovatelia vo veciach C-133/19 a C-136/19 stále ešte maloletí, zatiaľ čo navrhovateľ vo veci C-137/19 medzičasom nadobudol plnoletosť.

22. Navrhovateľ napadol tieto druhé rozhodnutia na Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory) v troch konaniach o neplatnosť, ktoré začali 25. apríla 2014.

23. Troma rozhodnutiami z 31. januára 2018 Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory) zamietla žiadosti navrhovateľov z dôvodu ich neprípustnosti pre nedostatok právneho záujmu na ich podaní. Uvedený súd rozhodol, že záujem navrhovateľa musí existovať v čase podania žaloby a musí pretrvávať až do vydania rozsudku. Ak by predmetné rozhodnutia boli vyhlásené za neplatné a odporca by bol povinný opätovne prehodnotiť žiadosť, súd uviedol, že by mohol dospieť len k takému záveru, že žiadosť o udelenie víz je neprípustná, keďže všetci navrhovatelia majú viac ako 18 rokov, a teda už viac nespĺňajú podmienky stanovené ustanoveniami o zlúčení rodiny týkajúcimi sa maloletých. V tomto kontexte však treba uviesť, že od zamietnutia druhej žiadosti do následného rozhodnutia Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory) o neprípustnosti konania z dôvodu, že deti sa medzičasom stali plnoletými, uplynuli takmer štyri roky.

24. Navrhovatelia podali proti týmto rozhodnutiam odvolanie na Conseil d'État (Štátna rada) a ako prvé tvrdili, že výklad Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory) porušuje princíp efektivity práva EÚ, keďže im bráni pri uplatňovaní ich práva na zlúčenie rodiny podľa článku 4 smernice 2003/86. Ako druhé tvrdili, že takýto výklad tiež porušuje ich právo na účinný prostriedok nápravy, lebo im odopiera možnosť odvolať sa proti správnym rozhodnutiam, ktorými bolo zamietnuté uznanie ich práva na zlúčenie rodiny; tieto rozhodnutia boli prijaté a aj napadnuté v čase, keď navrhovatelia boli ešte stále maloletí.

25. Vo svojom rozhodnutí z 31. januára 2019 Conseil d'État (Štátna rada) uvádza, že Súdny dvor nedávno v rozsudku z 12. apríla 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), rozhodol, že článok 2 písm. f) smernice 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny v spojení s článkom 10 ods. 3 písm. a) tejto smernice sa má vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník tretej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti mladšia ako 18 rokov v čase jej vstupu na územie členského štátu a podania jej žiadosti o azyl v takom štáte, ale ktorá sa počas konania o azyl stane plnoletou a je jej následne priznané postavenie utečenca, sa napriek tomu musí považovať za maloletú na účel uvedeného ustanovenia.

26. Podľa vnútroštátneho súdu sa však uvedený rozsudok odlišuje od konaní vo veci samej, keďže tieto konania sa netýkajú maloletého, ktorému bolo priznané postavenie „utečenca". Okrem toho v prejednávanej veci, na rozdiel od skutkových okolností uvedeného rozsudku, uznanie práva na zlúčenie rodiny nezávisí od „rýchlosti vybavovania žiadosti" [5], keďže rozhodnutia z 25. marca 2014 boli prijaté v lehote stanovenej na tento účel článkom 12a ods. 2 zákona z 15. decembra.

27. Za týchto okolností Conseil d'État (Štátna rada) rozhodla o prerušení konania a položila Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky v každej z vecí, ktoré prejednávala.

28. Vo veciach C-133/19 a C-136/19 Conseil d'État (Štátna rada) položila nasledujúce otázky:

„1. Má sa na zaručenie účinnosti práva Európskej únie a aby sa neznemožnilo uplatnenie práva na zlúčenie rodiny, ktoré jej je podľa [druhej] navrhovateľky priznané článkom 4 [smernice Rady 2003/86], vykladať toto ustanovenie tak, že vyžaduje, aby dieťa garanta mohlo uplatniť právo na zlúčenie rodiny vtedy, keď sa stane plnoletým počas súdneho konania, v ktorom sa napáda rozhodnutie, ktoré mu toto právo zamieta a ktoré bolo teda prijaté vtedy, keď bolo ešte maloleté?

2. Majú sa článok 47 Charty základných práv Európskej únie a článok 18 [smernice 2003/86] vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby sa žaloba o neplatnosť podaná proti zamietnutiu práva na zlúčenie rodiny maloletého dieťaťa považovala za neprípustnú z toho dôvodu, že dieťa sa stalo plnoletým počas súdneho konania, keďže by bolo zbavené možnosti, aby súd rozhodoval o jeho žalobe proti tomuto rozhodnutiu, a pretože by bolo porušené jeho právo na účinný prostriedok nápravy?"

29. Vo veci C-137/19 Conseil d'État (Štátna rada) položila nasledujúcu otázku:

„Má sa článok 4 ods. 1 písm. c) smernice Rady 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny, prípadne v spojení s jej článkom 16 ods. 1, vykladať tak, že na to, aby sa štátni príslušníci tretích krajín mohli považovať za ‚maloleté deti' v zmysle tohto ustanovenia, musia byť ‚maloletí' nielen v čase podania žiadosti o povolenie na pobyt, ale aj v čase, keď správny orgán prijíma rozhodnutie *in fine* o tejto žiadosti?"

30. Dňa 30. januára 2020 sa konalo na Súdnom dvore pojednávanie, na ktorom boli zastúpení navrhovatelia, belgická vláda a Európska komisia.

5 Pozri rozsudok z 12. apríla 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248, bod 55).

III. Analýza

31. Na úvod je potrebné uviesť, že tieto návrhy by sa nemali vykladať tak, že uvažujú nad opodstatnenosťou jednotlivých žiadostí. Je zrejmé, že minister nebol presvedčený, že údaje o príslušných dátumoch narodenia navrhovateľov vo veciach C-133/19 a C-137/19 boli správne, a ani o tom, že navrhovateľka vo veci C-136/19 je dcérou jej garanta. Posúdenie týchto skutkových okolností prináleží výlučne vnútroštátnym orgánom a vnútroštátnym súdom.

32. Právna otázka, ktorá je tu nastolená, prináša so sebou samostatnú otázku, a to konkrétne, či navrhovatelia majú právo, aby sa na nich hľadelo ako na maloletých na účely smernice 2003/86, hoci sa stali plnoletými následne, keď správny orgán rozhodoval o ich žiadosti o zlúčenie rodiny (C-137/19), alebo počas súdneho konania, v ktorom bolo napadnuté rozhodnutie ministra o zamietnutí ich žiadosti o zlúčenie (C-133/19 a C-136/19).

33. Treba tiež poznamenať, že sa nezdá, že by sa výnimka uvedená v článku 4 ods. 6 smernice 2003/86, podľa ktorej členské štáty „môžu požadovať, aby žiadosti týkajúce sa zlúčenia rodiny maloletých detí boli podané do veku 15 rokov“, ako to ustanovujú právne predpisy existujúce ku dňu prebratia tejto smernice, vzťahovala na Belgické kráľovstvo, hoci toto v konečnom dôsledku prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

34. Pri preskúmavaní tejto otázky môže byť užitočné začať skúmaním rozhodnutia Súdneho dvora vo veci A a S[6], na ktoré sa vnútroštátny súd odvoláva v rámci svojho návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Vo veci A a S boli navrhovatelia dvaja eritrejskí štátni príslušníci, ktorí napadli zamietavé rozhodnutie holandských orgánov týkajúce sa udelenia (im dvom a ich trom maloletým synom) povolenia na prechodný pobyt na účely zlúčenia rodiny s ich maloletou dcérou. Dcéra prišla do Holandska ako maloletá osoba bez sprievodu. Vo februári 2014 podala žiadosť o priznanie postavenia azylanta a plnoletou sa stala v júni 2014. V októbri 2014 jej štátny tajomník udelil povolenie na pobyt v trvaní piatich rokov pre osoby, ktorým bol udelený azyl, a to s účinnosťou odo dňa prvého podania jej žiadosti o azyl.

35. V decembri 2014 bola podaná žiadosť o zlúčenie rodiny vo veci jej rodičov a troch maloletých bratov, ale táto žiadosť bola nakoniec zamietnutá z dôvodu, že ku dňu podania tejto žiadosti sa už dcéra stala plnoletou. V nadväznosti na návrh holandských súdov na začatie prejudiciálneho konania Súdny dvor napokon v podstate rozhodol, že smernica 2003/86 sa má vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník tretej krajiny, ktorý bol v čase svojej pôvodnej žiadosti o azyl maloletý a ktorý sa v rámci azylového konania neskôr stal plnoletým, a bolo mu následne priznané postavenie utečenca, sa musí napriek tomu považovať za „maloletého“ na účely ustanovení uvedenej smernice o zlúčení.

36. Možno azda poznamenať, že medzi dôvodmi, ktorými Súdny dvor odôvodnil tento záver, bolo to, že:

„Namiesto toho, aby vnútroštátne orgány boli nabádané k tomu, aby prioritne riešili žiadosti o medzinárodnú ochranu maloletých bez sprievodu s cieľom zohľadniť ich osobitnú zraniteľnosť, čo teraz výslovne umožňuje článok 31 ods. 7 písm. b) smernice 2013/32, takýto výklad by mohol mať opačný účinok, a tým brániť dosahovaniu cieľa sledovaného touto smernicou, ako aj smernicami 2003/86 a 2011/95, ktorým je zabezpečiť, že v súlade s článkom 24 ods. 2 Charty základných práv je najlepší záujem dieťaťa pre členské štáty skutočne prvoradým hľadiskom pri uplatňovaní týchto smerníc.

6 Rozsudok z 12. apríla 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248).

Okrem toho uvedený výklad by mohol viesť k tomu, že maloleté osoby bez sprievodu, ktoré žiadajú o medzinárodnú ochranu, nebudú vedieť vôbec predvídať, či im bude priznané právo na zlúčenie so svojimi rodičmi, čo môže ohrozovať právnu istotu“.[7]

37. Súdny dvor ďalej dodal:

„Zohľadniť dátum podania žiadosti o medzinárodnú ochranu ako dátum, ktorý je kritériom na určenie veku utečenca na účely uplatňovania článku 10 ods. 3 písm. a) smernice 2003/86, umožňuje zabezpečiť predvídateľné a rovnaké zaobchádzanie so všetkými žiadateľmi nachádzajúcimi sa chronologicky v rovnakej situácii a zaručuje, že úspech žiadosti o zlúčenie rodiny závisí hlavne od okolností týkajúcich sa žiadateľa a nie správneho orgánu, akými je dĺžka rozhodovania o žiadosti o medzinárodnú ochranu alebo žiadosti o zlúčenie rodiny…“[8]

38. Súdny dvor už skôr v tomto rozsudku uviedol, že štruktúra smernice, ktorá sa týka maloletých, „neponecháva žiaden priestor na voľnú úvahu členským štátom“, čo vyplýva zo skutočnosti, že „neobsahuje v tejto súvislosti žiaden odkaz na vnútroštátne právo, takže určenie tohto momentu nemožno ponechať na posúdenie každého členského štátu“.[9]

39. Podľa môjho názoru je celé toto odôvodnenie viac-menej priamo použiteľné aj na prejednávanú vec. Je samozrejme pravda, ako uviedla Conseil d'État (Štátna rada) v rozhodnutí, ktoré bolo podnetom na podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania, že existujú určité dôležité skutkové odlišnosti medzi prejednávanou vecou a vecou A a S. Konkrétne, na rozdiel od maloletého dieťaťa v druhej uvedenej veci, ani jednému z detí v prejednávanej veci nebolo priznané postavenie utečenca. Pokiaľ však ide o mňa, nemyslím si, že by tieto odlišnosti mali mať nejaký vplyv, pokiaľ ide o prejednávané veci. Skôr sa naopak domnievam, že princípy, z ktorých vychádza rozsudok vo veci A a S, sú značne relevantné na účely vyriešenia otázky týkajúcej sa interpretácie, ktorá je predmetom tohto konania. K tomuto záveru som dospel z nasledujúcich dôvodov.

40. Po prvé rovnako ako vo veci A a S akýkoľvek výklad smernice 2003/86, ktorý sa zameriava na dátum, ku ktorému bola podaná príslušná žiadosť, zabezpečuje, že úspešnosť žiadosti o zlúčenie rodiny závisí podľa slov Súdneho dvora od okolností „týkajúcich sa žiadateľa“[10], Inými slovami, ak by sa podmienka, či navrhovateľ bol maloletou osobou na účely zlúčenia rodiny, posudzovala podľa jeho veku v čase podania príslušnej žiadosti, potom by sa týmto výkladom smernice 2003/86 dosiahlo, že výsledok akejkoľvek žiadosti o takéto zlúčenie nebude závisieť od takých nepredvídateľných okolností, ako je buď dátum, keď správny orgán rozhodol o žiadosti, alebo v tejto súvislosti, od prípadných následných prieťahov v súdnom systéme, alebo, pokiaľ ide o tento prípad, správnom systéme.

41. Som si vedomý toho, čo znovu zdôraznila Conseil d'État (Štátna rada), že minister v skutočnosti rozhodol o žiadosti o zlúčenie rodiny 25. marca 2014 v lehote stanovenej belgickým právom. To však nie celkom relevantné. Je pravda, že navrhovatelia boli podľa belgického práva oprávnení podať odvolanie proti rozhodnutiu ministra na Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory). Nemohli vedieť, ako dlho bude uvedenému súdu trvať prejednanie a rozhodnutie veci, a pritom ich zákonné práva a oprávnenia by nemali byť závislé od takejto náhodnej okolnosti, ktorou je deň, kedy toto môže presne nastať. Ak by napríklad Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory) rozhodla vo februári 2017, teda približne tri roky po pôvodnom rozhodnutí, jeden z navrhovateľov by bol stále maloletý. Ťažko možno tvrdiť, že právo tohto navrhovateľa na súdne zlúčenie by mohlo závisieť od okamihu, kedy presne súdny orgán (alebo prípadne správny orgán) vydá svoje rozhodnutie, pokiaľ bol, samozrejme, maloletý v čase podania predmetnej žiadosti o zlúčenie rodiny.

7 V bodoch 58 a 59 uvedeného rozsudku.

8 V bode 60 uvedeného rozsudku.

9 V bode 45 uvedeného rozsudku.

10 Pozri rozsudok z 12. apríla 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248, bod 60).

42. V tejto súvislosti možno tiež uviesť, že článok 18 smernice 2003/86 vyslovene zaručuje garantovi a jeho alebo jej rodinnému príslušníkovi právo „podať súdny opravný prostriedok v prípade zamietnutia žiadosti o zlúčenie rodiny…“. Možno predpokladať, že európsky normotvorca mal v úmysle, aby toto právo bolo účinné, a najmä aby takéto konania neboli zamietnuté ako neprípustné len z dôvodu, že deti, ktorých sa konanie týka, sa stali následne v priebehu konania plnoletými.

43. Okrem toho ako Súdny dvor už predtým uviedol vo veci A a S, akýkoľvek iný výklad smernice by mohol prispievať k vzniku takej situácie, že by vnútroštátne súdy neboli donútené k tomu, aby prioritne vybavovali žiadosti zraniteľných maloletých, čo takéto odvolania vyžadujú, a teda by týmto mohli konať takým spôsobom, ktorý by ohrozil právne nároky na zlúčenie rodiny týchto istých maloletých žiadateľov.[11] Takýto stav by bol v rozpore s jedným z cieľov článku 24 ods. 2 Charty, a to, že pri uplatňovaní smernice 2003/86 by členské štáty mali v prvom rade prihliadať na najlepšie záujmy dieťaťa. V tejto súvislosti by som chcel tiež poznamenať, že na ústnom pojednávaní, ktoré sa konalo 30. januára 2020, zástupca navrhovateľov uviedol bez akýchkoľvek námietok v odpovedi na otázku člena Súdneho dvora, že Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory) ich informovala, že ich vec nie je prioritná.

44. Tento všeobecný záver je ešte posilnený preskúmaním princípov, na ktorých je založené právo na účinný prostriedok nápravy v zmysle článku 47 Charty. Ako zdôraznil Súdny dvor[12] a tiež aj jeho sesterský súd, Európsky súd pre ľudské práva,[13] v súvislosti s článkom 47 Charty a článkom 6 ods. 1 a článkom 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na účinný prostriedok nápravy znamená, že vnútroštátne prostriedky nápravy musia byť účinné a skutočné, a nielen iluzórne a teoretické. Z toho naopak vyplýva, že tieto prostriedky nápravy musia byť koherentné a nesmú viesť k svojvoľným alebo neobhájiteľným dôsledkom.

45. Tak by to bolo v prípade, ak by výsledok práva navrhovateľov na podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu ministra o zamietnutí udelenia povolenia na pobyt z dôvodu zlúčenia rodiny závisel od ich osobného postavenia – teda od toho, či sú ešte stále maloletí alebo či sa medzičasom stali plnoletými – ku dňu pojednávania o opravnom prostriedku na Conseil du contentieux des étrangers (Rada pre cudzinecké spory).

IV. Návrh

46. Z týchto dôvodov sa teda domnievam, že na otázky položené Conseil d'État (Štátna rada, Belgicko) možno poskytnúť jedinú odpoveď:

Články 4 a 18 smernice 2003/86/ES z 22. septembra 2003 o práve na zlúčenie rodiny v spojení s článkom 47 Charty základných práv Európskej únie možno vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník/štátna príslušníčka tretej krajiny, ktorý/ktorá má menej ako 18 rokov v čase podania svojej žiadosti o zlúčenie rodiny v členskom štáte, ale ktorý/ktorá počas správneho konania o opravnom prostriedku proti jeho/jej žiadosti alebo následného súdneho konania, ktorým sa napáda zamietavé rozhodnutie vo veci zlúčenia rodiny, dosiahne plnoletosť, sa má napriek všetkému považovať za „maloletého/maloletú“ v zmysle článku 4 smernice 2003/86.

11 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. apríla 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248, bod 58).

12 Rozsudok z 29. júla 2019, Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:626, bod 57).

13 Pozri napríklad rozsudok ESĽP z 5. apríla 2018, Zubac v. Chorvátsko (CE:ECHR:2018:0405JUD004016012, § 77 a §§ 97 až 99), a rozsudok ESĽP z 10. septembra 2010, Macfarlane v. Írsko (CE: ECHR:2010:0910JUD003133306, § 112).